

αφιέρωμα: Ελληνοτουρκική φιλία

Κοινή πατρίδα — κοινοί αγώνες
μαζί με τους Τουρκοκυπρίους

της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΒΑΛΑΝΙΔΟΥ

«... Κείνοι που δεν θέλουν να κλείσουν τα μάτια τους στο φως της πραγματικότητας, κείνοι που δεν έχασαν τ' ανθρώπινο αίσθημα, κείνους που δεν μαύρισε το διαμάντι της καρδιάς τους, έχουν πολλά να πουν. Για τις αναμνήσεις της ζωής τους, αναμνήσεις που άμεσα σχετίζονται με την ειρηνική μα και την αδελφική συμβίωση των Ελλήνων και των Τούρκων του νησιού μας.

«... Δεν έχει στην πατρίδα μας μικτό χωριό που στους γάμους, είτε Ελληνικοί ήταν, είτε Τούρκοι, να μη χόρευαν αγκαλιασμένοι — κάποιος Ανδρέας και Μεχμέτης — τον Ελληνικό «συρτό» και το Τούρικο «ζεϊμπέκικο». Που να μην έκατσαν μαζί στο ίδιο τραπέζι, τραγουδώντας το Ελληνικό «τσιατιστό» και το Τούρικο «τσιφτετέλι» ή τον «αμανέ».

Ελληνες και Τούρκοι της Κύπρου ράντισαν με τον ιδρώτα τους την ίδια τούτη γη, ποτίζοντας την για ν' αποδώσει ψωμί για όλα τα παιδιά της ίδιας πατρίδας...».

Ντερβής Αλή Καβάζογλου
4.7.64

Παιδί του ιμπεριαλισμού ο σωβινισμός, που τον έσπειρε, τον καλλιέργησε και τον εκμεταλλεύτηκε για να προωθήσει τα δικά τους συμφέροντα στον τόπο μας. Το σωβινισμό που προκάλεσε τη διαίρεση, την αιματοχυσία και την καχυποψία ανάμεσα στις δυο κοινότητες του νησιού μας. Που μας οδήγησε στα γεγονότα του '63-'64 και '67, στην ΕΟΚΑ Β', στο προδοτικό

πραξικόπημα και στην Τουρκική εισβολή. Και αδιαμφισβήτητα, η διαιώνιση του χωρισμού και της κατοχής μας οδηγεί μοιραία στη διχοτόμηση και τη διπλή ένωση. Ακρογωνιαίος λίθος στην αποτροπή τους, στη λύση του Κυπριακού αποτελεί η Επαναπροσέγγιση των δυο Κοινοτήτων. Όσες περισσότερες γέφυρες συνεργασίας κτίζουμε μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων τόσο πιο κοντά φτάνουμε τους στόχους μας. Προωθούμε τη λύση για μια Κύπρο ανεξάρτητη, κυρίαρχη, εδαφικά ακέραιη, ομόσπονδη, αδέσμευτη και αποστρατικοποιημένη. Μια Κύπρο χωρίς ξένα κατοχικά ή άλλα στρατεύματα. Μια Κύπρο της Ειρήνης, της συνεργασίας και της ευημερίας για ολόκληρο το λαό της — Ελληνες, Τούρκους, Αρμένιους και Μαρωνίτες.

Ένα λαό που δεν έχει τίποτα να μοιράσει μεταξύ του. Που έχει κοινή μοίρα, κοινά προβλήματα, κοινούς εχθρούς, κοινά συμφέροντα. Το ίδιο το κράτος θα μπορούσε πολλά να κάνει προς αυτή την κατεύθυνση. Για να τεθεί τέρμα στο σωβινιστικό σαράκι. Για να εξαλειφθεί η καχυποψία και το μίσος. Να γκρεμιστούν τα τεχνητά τείχη που ορθώνονται και μας χωρίζουν Έλληνες και Τούρκους της ίδιας πατρίδας.

Για να λάμψει ο ήλιος της ειρήνης και της δικαιοσύνης πάνω απ' ολόκληρο το νησί μας. Για να οικοδομεί ενωμένος ο λαός μας το καλύτερο αύριο για τις μελλούμενες γενιές.

Κι' αυτό μπορεί να γίνει γιατί «... Ισως το δένδρο της φιλίας να κλονίστηκε, ίσως οι κλώνοι και τα φύλλα του να έγυραν και να 'πεσαν. Όμως έμεινε ολόρθος ο κορμός και βαθειά στη γη οι ρίζες θ' απλωθούν για να ορθώσουν αύριο πιο περήφανο τον πληγωμένο πλάτανο....». (Ντερβής Αλή Καβάζογλου).

Φιέρωμα: Ελληνοτουρκική φιλία

Κοντά σ' ένα νέο ζευγάρι

Η Φατμά και ο Αλή ζουν σ' ένα μικρό χωριό της Κύπρου. Είναι ένα νέο ζευγάρι Τουρκοκυπρίων που διάλεξαν να ζήσουν στο τόπο που γεννήθηκαν, παρά τις πιέσεις και τους διάφορους εκβιασμούς, να το εγκαταλείψουν παρά τις δυσκολίες και τα σοβαρά προβλήματα που εμφανίστηκαν με την απόφαση τους αυτήν.

Τους βρήκαμε σ' ένα φτωχικό, πολύ απλό και στερημένο σπίτι, όπου εγκάρδια μας υποδέχτηκαν. Τους είπαμε για το σκοπό της επίσκεψης μας. Μια συνομιλία μαζί τους ειλικρινής. Μια κουβέντα για την ίδια τους τη ζωή, τα προβλήματα και τις χαρές της. Εύκολο να αρχίσεις τη κουβέντα για τα καθημερινά πράγματα. Για τα παιδιά, τις δουλειές, τη γειτονιά τους.

Το πολιτικό πρόβλημα αναμυγνείται με τα καθημερινά προβλήματα. Είναι τόσο αδιαχώριστα δεμένο με τη ζωή του λαού μας.

Με παράπονο η Φατμά μας λέει: «Δεν θυμάμαι να έχουμε ζήσει χρόνια ειρηνικά, χωρίς προβλήματα. Κάθε λίγο και κάτι γινότανε. Από τον καιρό που γεννηθήκαμε όλο πολέμους έχουμε».

«Να γίνει συναδέλφωση»

Όπως μας αναφέρουν το '63, λόγω των διακοινοτικών συγκρούσεων αναγκάστηκαν να φύγουν από το χωριό τους - παιδιά τότε - μαζί με τους γονείς τους. Ξαναγύρισαν πάλι μετά από 6—7 χρόνια. Τις πιο πικρές αναμνήσεις τις αποκόμισαν από τα γεγονότα του '63 και του '74. Δεν τους αρέσει η αστάθεια και η Φατμά τονίζει:

«Αν γίνει κανένας πόλεμος εμείς κινδυνεύουμε περισσότερο. Γι' αυτό και μοναδική μας ευχή είναι να γίνει «μέρωση». Να έρθουν οι δικοί μας απ' εδώ. Να γίνει συναδέλφωση».

Όπως μας αναφέρει, η οικογένεια της - γονείς και αδέρφια - βρίσκονται στο κατεχόμενο μέρος. Και το χώρισμα αυτό της οικογένειας της είναι αρκετά οδυνηρό.

Συζητώντας μαζί τους για τις συνθήκες ζωής τους, με κάποια διστακτικότητα μας αφήνουν να καταλάβουμε ότι οι οικονομικές τους δυνατότητες είναι πολύ περιορισμένες, πράγμα που δεν τους επιτρέπει πιο άνετες συνθήκες ζωής. Αυτή, εργάτρια της γης, αυτός εργάτης στις οικοδομές, μας εξηγούν πως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα τους είναι το ότι δεν έχουν το δικό τους σπίτι.

Ο Αλή εξηγά: «Αυτό που μένουμε ανήκει στο γαμπρό μου. Η Κυβέρνηση δεν μας δίνει δάνειο για να κτίσουμε δικό μας σπίτι. Μπορεί όμως λέει να μας δώσει μόνο λεφτά για να επιδιορθώσουμε αυτό που μένουμε. Αυτό όμως δεν μας ανήκει. Και δεν μπορούμε να ξοδεύουμε λεφτά για ξένο σπίτι, που αύριο ίσως δεν θα είναι δικό μας. Η μόνη οικονομική βοήθεια από την Κυβέρνηση είναι η πληρωμή των διδασκτρων των παιδιών που πηγαίνουν σε ξένο σχολείο».

Θέλουμε να μάθουμε περισσότερα για τις καθημερινές συνθήκες ζωής τους. Πώς περνούν, αν έχουν καθόλου δυνατότητα ψυχαγωγίας. Το χωριό μικρό, δεν προσφέρει τίποτε άλλο από το καφενείο, όπου πηγαίνει όπως μας λέει ο Αλή. Η Φατμά περνά κυρίως τις ελεύθερες της ώρες, με τις γειτόνισσες, τις φίλες της — Ελληνοκύπριες αυτές — που βρίσκουν μέσα από τις πίκρες και τα βάσανα την κοινή γλώσσα να συμπαρασταθεί η μια στην άλλη. Μαζί βρίσκουν το κουράγιο να ελπίζουν για το καλύτερο αύριο που θα έρθει.

Ελπίδα για το καλύτερο αύριο

Η Φατμά μιλά με αγάπη για τις γειτόνισσες της.

«Φίλες έχω πολλές εδώ. Και ντόπιες και πρόσφυγες. Μαζί τους δεν κουβεντιάζω μόνο για πολέμους. Μόνο που συχνά «κλαίουμε» μαζί για το τι θ' απογίνουμε εμείς και τα παιδιά μας. Παρακαλούμε να γίνει ο τόπος μας ειρηνικός, τόπος χωρίς πολέμους».

Η πίκρα του χωρισμού της οικογένειάς της, η ανησυχία για το μέλλον είναι

διάχυτη στην έκφραση και στις κουβέντες της. Τη ρωτάμε αν μετάνοιωσε που έμεινε απ' εδώ. Αυθόρμητα και αβίαστα μας είπε: «Στην αρχή με πείραξε πολύ, γιατί δεν είχα κανένα δικό μου. Μετά όμως όταν έμαθα ότι οι δικοί μου απ' εκεί αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα δεν ήθελα να φύγω. Όμως βλέπετε με προβληματίζει πολύ το μέλλον της κόρης μου. Σκέφτομαι να τη στείλω στην Αγγλία όταν μεγαλώσει. Αν η κατάσταση μείνει έτσι θα έχουμε συνέχεια προβλήματα. Δεν είναι πως δεν αγαπάω την Κύπρο. Πριν ήταν πραγματικά όμορφη η Κύπρος. Τώρα πως την έχουν καταντήσει έτσι μοιρασμένη. Πρέπει να γίνει μέρωση, να έρθει ειρήνη.....»

Μια Τουρκοκύπρια Μάνα

«Οι πόλεμοι δεν φέρνουν καλά αποτελέσματα»

Επισκεπτόμαστε τη Γκιουλ στο σπίτι της. Μας υποδέχεται με τον καφέ και το γλυκό. Τα Ελληνικά τα μιλά άπταιστα. Έτσι η συνομιλία μαζί της είναι πολύ εύκολη. Τη ρωτάμε για το πως βλέπει τη συμβίωση με τους Ελληνοκύπριους στα τόσα χρόνια που ζει σε μικτό χωριό. Και αυτή κάνει αναφορά στις τραγικές εμπειρίες του '63 και '74.

«Εκτός από τους πολέμους του '63 και του '74 που μας τρομοκράτησαν δεν αντιμετωπίσαμε κανένα άλλο πρόβλημα στη συμβίωση με τους Ελληνοκύπριους. Ούτε έχουμε κανένα παράπονο. Μέσα στον πόλεμο όμως, περάσαμε πραγματική κρίση. Είχαμε αρκετά προβλήματα. Όχι φυσικά από τους γείτονες.

αφιέρωμα: Ελληνοτουρκική φιλία

Δυστυχώς το ξέρουμε όλοι πως οι πόλεμοι δεν φέρνουν καλά αποτελέσματα. Μακάρι να μην γίνουν άλλοι...»

Θέλουμε ειρήνη

Οι τοίχοι και τα ράφια στο σπίτι της Γκιουλ είναι γεμάτα από φωτογραφίες. Φωτογραφίες νέων ανθρώπων και παιδιών. Τη ρωτάμε ποιοί είναι και με καμάρι μας εξηγεί πως είναι τα παιδιά και τα εγγόνια της. Κανένα όμως απ' αυτά δεν βρίσκεται τώρα στην Κύπρο. «Τα παιδιά μου ζουν στο εξωτερικό». Μας λέει. «Είναι αποκαταστημένα εκεί, παντρεμένα και με τις δουλειές τους. Άμα «σαστεί» η κατάσταση θα έρθουν... Διαφορετικά δεν έρχονται. Μόνο για διακοπές μας επισκέπτονται...»

Κομπιάζει η φωνή της Γκιουλ. Δε θέλουμε να συνεχίσουμε τη συζήτηση σ' αυτό το θέμα. Είναι μάνα η Γκιουλ με παιδιά και εγγόνια, αλλά τώρα είναι μόνη. Ποιός φταίει; Η ίδια δακρύζει. Δεν θέλει ν' απαντήσει. Της ζητάμε μόνο να κάνει μια ευχή, γι' αυτήν και τα παιδιά της.

«Αυτό που θέλω να σας πω είναι ότι θέλουμε ειρήνη. Να σταματήσει αυτή η κατάσταση. Τόσα χρόνια ζήσαμε μαζί Έλληνες και Τούρκοι, στις πίκρες, τις χαρές, τις αγωνίες. Μπορούμε και τώρα να ζήσουμε αδελφωμένοι...»

Μια ζωή μαζί με του Ελληνοκύπριους

Ο Γιουσούφ γεννημένος σε μικτό χωριό, έζησε μια ολόκληρη ζωή, 60 τόσα χρόνια, μαζί με τους Ελληνοκυπρίους. Δύσκολα καταλαμβαίνεις από την ομιλία του την εθνικότητα του. Δεν χρειάζεται να του υποβάλουμε ερώτηση για το πως περνά. Μόνος του αρχίζει να μας μιλά για τις αδελφικές του σχέσεις με τους Ελληνοκυπρίους, για τη ζωή του στις καλές και τις μαύρες στιγμές που πέρασε ο τόπος μας. «Θέλω να πω πως περνώ καλά. Είμαστε εγώ και η οικογένεια μου αρκετά ευχαριστημένοι από τη ζωή μας. Μας πειράζει όμως λίγο γιατί είμαστε λίγες οικογένειες Τουρκοκυπρίων στο χωριό. Αυτό δεν μας επιτρέπει να τηρούμε όλα τα έθιμα μας όπως πρώτα. Με τους Ελληνοκυπρίους δεν έχουμε κανένα πρόβλημα».

Πολλά αμέτρητα τα ζωντανά παραδείγματα της αρμονικής συμβίωσης Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου. Ο συνομιλητής μας θυμάται:

«Όταν πάντρεψα την κόρη μου το 70, είχα τρεις φορές περισσότερους Έλληνες καλεσμένους παρά Τούρκους. Κι' αυτό νομίζω έδειχνε σ' όλους πόσο με αγαπούσαν και μ' εκτιμούσαν οι Έλληνες. Έδινε απάντηση σ' όσους έλεγαν πως οι Έλληνες και οι Τούρκοι δεν μπορούν να συνεννοηθούν, να ζήσουν μαζί».

Ήταν όμως όλα τόσο αρμονικά στη συμβίωση Ελλήνων και Τούρκων; Ο συνομιλητής μας δεν θέλει τόσο εύκολα ν' αναφερθεί σ' αυτό το θέμα. Του είναι αρκετά οδυνηρό όπως μας λέει αργότερα. Με

αρκετά εμφανή τη δυσαρέσκεια του αρχίζει να μιλά για τις δύσκολες στιγμές της ζωής του να καταφέρεται ενάντια στους αίτιους της καταστροφής του τόπου μας.

Αιτία η «προδοσία»

«Οι μόνες δύσκολες στιγμές που θυμάμαι είναι οι μέρες των συγκρούσεων του '63 και του '74. Βλέπετε υπάρχουν άνθρωποι που εξαγοράζονται. Αν όλος ο κόσμος ήταν σαν εμένα, που δεν έχω μίσος ενάντια σε κανένα, δεν θα γίνονταν όλα αυτά».

Και χωρίς να περιμένει άλλη ερώτηση, συνεχίζει για να τονίσει πως: «Και τώρα ακόμη πιστεύω ότι αν αφήσουν τον κόσμο ελεύθερο να αποφασίσει το μέλλον του, θα βρισκαμε σύντομη λύση. Αλλά δυστυχώς η Τουρκοκυπριακή διοίκηση βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση ξένων. Εξουσιάζεται από την Άγκυρα. Και η Άγκυρα εξουσιάζεται από άλλους. Ο λαός μας θέλει την ειρήνη, τη συμφιλίωση. Και εγώ θέλω μια λύση που να μας δίνει μια Κύπρο ελεύθερη, ανεξάρτητη. Να μου επιτρέπεται να πάω όπου θέλω. Να «θκιανευτώ» ελεύθερα όπως πρώτα...»

Από τους κοινούς αγώνες Ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων για καλύτερη ζωή

αφιέρωμα: Ελληνοτουρκική φιλία

Μια αλλιώτικη κουβέντα με τα Τουρκοκυπρίδουλα

Συναντήσαμε τη Χατιγιέ σ' ένα από τα σπίτια που επισκεφθήκαμε. Η Χατιγιέ είναι εννέα χρονών. Έξυπνη, σπιρτόζα και μιλά την Κυπριακή - Ελληνική διάλεκτο χωρίς να της φαίνεται ότι είναι γι' αυτή ξένη γλώσσα. Μας εντυπωσιάζει η ετοιμότητα της να παίρνει μέρος στη συζήτηση, ν' απαντά με παιδικά σκέρτζα και μορφασμούς που δεν αφαιρούν τίποτα από την ορθότητα της παιδικής της σκέψης και λογικής.

Αρπάζουμε την ευκαιρία και αρχίζουμε μαζί της την κουβεντούλα. Μαζί της είναι και ο ξάδελφος της, ο Μουσταφά, που έχει την ίδια ηλικία με αυτή. Λιγότερο ευκίνητος και σπιρτόζος βρίσκεται στο σπίτι της για να του «δείξει» τα μαθήματα του. Όπως μας λέει ο ίδιος δεν του αρέσουν και πολύ τα γράμματα. Και τα δυο παιδιά παρακολουθούν ξένο σχολείο, αφού δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τουρκικό.

Ρωτάμε τη Χατιγιέ αν έχει φίλους - φίλες στο σχολείο. Και πριν τελειώσουμε την ερώτηση μας απαντά: «Ναι, βέβαια. Έχω την Ηρούλα, τη Ντίνα, τη Νίκη, την Έλενα. Όλες ζουν στην πόλη. Παίζουμε μαζί «τρεχτό», «χωστό»... Αν τις χάσω θα λυπηθώ».

Συνεχίζουμε μαζί της και τη ρωτάμε τι δώρο θάθελε να της κάνουν. Χωρίς κανένα δισταγμό μας απαντά: «Αν γίνεται θέλω να μου φέρουν τη γιαγιά μου την Ζουλάλ». Όπως μας εξηγούν η γιαγιά βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού. Δεν ξέρουμε αν η Χατιγιέ ξέρει γιατί η «γιαγιά» δεν είναι μαζί τους. Γιατί δεν μπορεί ν' ακούσει τα παραμύθια της. Το ίδιο δώρο ζητά και ο ξάδελφος της, ο Μουσταφά. «Να μας φέρουν τη γιαγιά και τον παππού...» Ρωτούμε τα παιδιά αν ξέρουν γιατί η γιαγιά και ο παππούς δεν είναι μαζί τους. Και μας λέει η Χατιγιέ. «Δεν ξέρω γιατί. Όμως φύγανε από την εισβολή...».

«Ειρήνη είναι να μην είναι εισβολή»

Τη ρωτάμε αν ξέρει τι ήταν η εισβολή. Η Χατιγιέ δεν είχε γεννηθεί ακόμη όταν έγιναν τα τραγικά γεγονότα του '74. Μας απαντά λοιπόν «Σκότωναν ανθρώπους, ήταν πόλεμος...»

Ρωτάμε τα παιδιά αν είναι καλό πράγμα ο πόλεμος κι αν ξέρουν τι σημαίνει ειρήνη. Μ' ένα στόμα μας απαντούν «Όχι». Και προσθέτει η Χατιγιέ. «Ο πόλεμος δεν μας αρέσει. Ειρήνη είναι να μην είναι εισβολή...».

Συνεχίζοντας τη στιχομυθία με τα παιδιά τα ρωτάμε αν στην Κύπρο έχουμε ειρήνη. Και η Χατιγιέ με όλο το αυτο-

νόητο της απάντησης, μας απαντά:

«Όχι. Με έτσι πολέμους και εισβολή έχουμε ειρήνη; Αφού τη μισή Κύπρο την κρατούν οι Τούρκοι της Τουρκίας. Δεν έκαναν καλά που την πήραν. Κάποιοι πρόδωσαν...».

Η Χατιγιέ δεν ξέρει φυσικά να μας απαντήσει ποιοί πρόδωσαν. Είναι πολύ μικρή ακόμη. Φαίνεται όμως πως γνωρίζει καλά πως αυτή η κατάσταση στην Κύπρο «δεν είναι καλή», «κάποιοι» εμποδίζουν τη «γιαγιά» να έρθει κοντά τους. Κάποιοι φταίνε. Όταν τη ρωτάμε αν ξέρει πως έφυγε η γιαγιά μας απαντά: «Κάποτε η Κύπρος ήταν ωραίος τόπος. Μας πήραν όμως τη μισή. Έγινε εισβολή. Μπήκανε όλοι, γιαγιά, παππούς σ' ένα αυτοκίνητο και έφυγαν...».

Ρωτάμε τα παιδιά αν θέλουν να φύγουν από το σπίτι τους, από το χωριό τους. Και με φανερό τη διαμαρτυρία στη φωνούλα τους μας λένε:

«Γιατί; Όχι δε θέλουμε να φύγουμε αφού εδώ γεννηθήκαμε, εδώ θα μείνουμε. Και προσθέτει το κοριτσάκι. «Μ' αρέσει το σπίτι μου. Θέλω να είμαι πάντα «έσσω» μου. Δεν μ' αρέσει να γυρίζω...».

Εμείς δεν έχουμε τίποτα να προσθέ-

σουμε στις ευχές των παιδιών. Μόνο να μπορέσουν αυτά να ζήσουν καλύτερες και πιο ειρηνικές μέρες στο νησί μας.

Γυναίκες και παιδιά και των δυο κοινοτήτων αδελφωμένα στους κοινούς αγώνες

«Φιέρωμα: Ελληνοτουρκική φιλία ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΕΣ ΘΥΜΟΥΝΤΑΙ

«... Πηγαίναμε στους γάμους των παιδιών τους, κι αυτοί έρχονταν στους γάμους των δικών μας...»

Γνώριζα τουρκοκύπριους από τα παιδικά μου χρόνια. Με την Εφέτι είμασταν παιδικές, αχώριστε φίλες και μαθαίναμε ή μια στην άλλη την δική της γλώσσα. Με όλους διατηρούσαμε αρμονικές σχέσεις.

Πολλοί τουρκοκύπριοι έρχονταν από την γύρω περιοχή και νοικίαζαν σπίτια στον Αη Λουκά. Εγώ ήμουν ράπτρια και μου έφερναν για να ράψω ρούχα των παιδιών τους.

Πηγαίναμε στους γάμους των παιδιών τους, κι αυτοί έρχονται στους γάμους των δικών μας. Το ίδιο και στις γιορτές μας. Μας εύχονταν Καλό Πάσχα και μεις τους προσφέραμε την δική μας παραδοσιακή φλαούνα. Τις «σήκο-σες» τρώγαμε και πίναμε μαζί, διασκεδάσαμε και τραγουδούσαμε στα ελληνικά.

Περνούσαμε καλά.

Θυμάμαι ένα πολύ χαρακτηριστικό γεγονός επί εποχής της Αγγλοκρατίας: Έβρεχε τότε και ζητήσαμε να φιλοξενηθούμε σε δικό μας, ελληνοκυπριακό σπίτι. Ήταν και νύκτα. Δεν υπήρχε άλλη λύση. Κτυπήσαμε την πρώτη τυχαία πόρτα. Αυτοί που μας άνοιξαν (ελληνοκύπριοι) μας έστειλα σε σπίτι τούρκου αστυνομικού. Αυτός δεν δίστασε να μας φιλοξενήσει. Μείναμε στο σπίτι του για 4 ώρες. Αυτός τότε μας είπε «Να σας βοηθήσουμε, μην σκέφτεστε. Μην φοβάστε. Εσείς δεν φταίτε για την κατάσταση. Ούτε μεις φταίμε».

Όταν μέσα στις φασαρίες σκότωσαν τον δικηγόρο Αϊχάν Χικμέτ, γύρω στο 1961, η γυναίκα του του μοιρολογούσε κι' έλεγε:

Ο άντρας μου άνοιξε τον δρόμο και σεις ακολουθάτε τον.

Στις εκδηλώσεις της πρωτομαγιάς αυτά τα λόγια ήταν σύνθημα μας και ζωντανό παράδειγμα.

Να τύχει να ξαναδώ τους παλιούς μου φίλους, τουρκοκύπριους θα αισθανθώ μεγάλη χαρά.

ΦΩΤΑ ΣΟΛΩΜΗ

61 χρόνων
από τον Άγιο Λουκά Αμ/στου
και τώρα στην Λάρνακα.

«... Ζούσαμε ειρηνικά. Τον καφέ μας τον πίναμε μαζί, σαν αδέρφια, σαν συνηθισμένοι γείτονες...»

Στο χωριό μας ζούσαν τουρκοκύπριοι μέχρι το 1974.

Οι σχέσεις μας μαζί τους ήταν πολύ καλές. Ούτε πως ήταν άλλης εθνικότητας ή θρησκείας.

Παίζαμε θέατρο μαζί. Οι Τ/Κ μάθαιναν τους ρόλους τους στα ελληνικά.

Μέσα στην ΠΟΓΟ είχαμε μέλη Τ/Κ. Δεν ήταν καταρτισμένες ιδεολογικά. Όμως εκτιμούσαν την δράση και την βοήθεια, που τους πρόσφερε η δική μας οργάνωση όπως και η συντεχνία μας. Στο αγρόκτημα του Μενεού, π.χ. είχαμε σύμβαση με την οποία οι εργάτες προσλαμβάνονταν μόνο μέσω της συντεχνίας, πράγμα που τους βοηθούσε πολύ.

Κατά τις διακοινοτικές ταραχές του 63, τις αποθήκες της Συνεργατικής Πιστωτικής εταιρείας διαχειριζόταν Τ/Κ. Μας διαβεβαίωνε ο ίδιος να μην φοβόμαστε ότι θα πεινούσαμε. Αμα θα χρειαζόταν, θα βοηθούσε ανοίγοντας ακόμη και τις δικές του αποθήκες και δίνοντας μας τα δικά του αποθέματα.

Ζούσαμε ειρηνικά. Τον καφέ μας τον πίναμε μαζί, σαν αδέρφια, σαν συνηθισμένοι γείτονες.

ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΛΟΥΚΑ — ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ

45 χρόνων
Δρομολαζιά

«... Όταν άρχισε τη δράση της η ΕΟΚΑ, δεν μας επέτρεπαν να έχουμε επαφές με τους Τουρκοκύπριους όπως είχαμε πριν. Μας φοβέριζαν...»

Οι πιο ωραίες αναμνήσεις μου από τη συμβίωση με τους Τουρκοκύπριους είναι οι κοινές μας δραστηριότητες. Πηγαίναμε στους συλλόγους τη περίοδο γύρω από το 40, και κάναμε κοινές διαλέξεις.

Στην απεργία του Κλωστηρίου είχαμε και τουρκοκύπριες, που συμμετείχαν ενεργά και στην παρεμπόδιση των απεργοσπαστών.

Θυμάμαι ακόμα τις υπέροχες πρωτομαγιάτικες εκδηλώσεις. Εμείς ξεκινήσαμε από τον Άγιο Λουκά και στη παλιά Αμμόχωστο ενωνόμαστε με τους Τουρκοκυπριους συντρόφους.

Όταν άρχισε τη δράση της η ΕΟΚΑ, δεν μας επέτρεπαν να έχουμε επαφές με τους τουρκοκυπριους όπως είχαμε πριν. Μας φοβέριζαν.

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

74 χρόνων
πρόσφυγας από την Αμμόχωστο

Τουρκοκύπρια από το Δάλι χαιρετίζει σε εκδήλωση της ΠΟΓΟ για την 8η του Μάρτη το 1979

